

Tuhkatriinu

Muusika
SERGEI PROKOFJEV

Koreograafia
MAI MURDMAA

*Ballett kolmes vaatuses
Charles Perrault' muinasjutu ainetel*

Esiendus 15. detsembril 1995

Koreograaf-lavastaja
MAI MURDMAA

Muusikajuht ja dirigent
JÜRI ALPERTEN

Dirigendid
NORMAN ILLIS REINTAMM
ANDRES HEINAPUU

Kunstnik
RIINA VANHANEN

Repetiitorid
TATJANA LAID, AIME LEIS
HELMU PUUR, ENN SUVE,
AIGI RÜÜTEL

Kontsertmeistrid
REET KIVARI, REET KÕIV
LEVON DJAVADJAN

Dekoratsioonid maalinud
JÄRVI KOTKAS
ANNE-MAI HEIMOLA

Etenduse juht ja projekti juht
JÜRI KRUUS

Osades

Tubkatriniu

KAIE KÕRB,
TATJANA VORONINA
KATI IVASTE, INNA SÕRMUS

Prints

VIESTURS JANSONS
STANISLAV JERMAKOV
ARTUR LILL
DMITRI HARTŠENKO

Võõrasema

TATJANA KILGAS
KAIRE KASETALU
RAIVO ILMSALU

Isa

ANDRUS KÄMBRE
JURI MIHHEJEV

Õed

INNA SÕRMUS,
TIINA KRIPSAAR
MAIGRET MÄGI
HEDI PUNDONEN

Printsi sõbrad

KAJA KREITZBERG
OLGA RJABIKOVA
DMITRI HARTŠENKO
VLADIMIR KLEPININ
VITALI NIKOLAJEV
VJATŠESLAV NIKKINEN
STANISLAV JERMAKOV
ARTUR LILL

Emavaim

SERGEI FEDOSSEJEV
KATRIN KIVIMÄGI
JANE RAIDMA, LEMME JÄRVI

Kevad

TIINA KRIPSAAR
HEDI PUNDONEN

Suvi

INNA SÕRMUS
OLGA RJABIKOVA
JANE RAIDMA

Sügis

MARGARITA KLEPININA
KAJA KREITZBERG
JANE RAIDMA

Talv

KATI IVASTE, INGRID AMAN
TATJANA VORONINA
INNA SÕRMUS

Sergei Prokofjevi *Tubkatriinu* on kirjutatud 1944. aastal, s. o. kõige vohavamal stalinismiajal, ajal kui stiili mõisted olid suuresti nihestunud – nõukogude balletis valitses pompöösne klassikaline ballett fetišeerides Petipad. Üldjoontes on ka *Tubkatriinu* vorm allutatud sellele skeemile, aga Prokofjev jäi siiski Prokofjeviks. Mulle tundub, et just selle balleti muusikas avanevad Prokofjevile nii omased jooned –

sügav poeesia ja ütleksin isegi nostalgia ilu järgi ning teiselt poolt terav grotesk, iroonia. Seetõttu mulle tundub see ballett lähedasena Jevgeni Švarts'i stilistikale. *Tubkatriinu* põhitoonus on erakordselt vaimne.

Prokofjevi *Tubkatriinu* on minus alati aukartust ärganud just oma mitmepalgelisuse ja mõtterohkusega. See on muinasjutt, aga muinasjutt, mis avab olulisi elutõdesid.

Mai Murdmaa

Kaie Kõrb, Viesturs Jansons

Sergei Prokofjev sündis 23. aprillil 1891. aastal Ukrainas Sontsovka külas. Tema isa oli agronoomist mõisaomanik, ema haritud ning seltskondlik inimene. Nende kodus kõlas sageli muusika – ema armastas mängida klaverit ja ka poisil ilmnis juba varases eas suur huvi muusika vastu. Tema esimeseks õpetajaks oligi ema. Peatselt kutsuti harmoonia ja kompositsiooni tunde andma Reinhold Glieri ning oma esimesed klaveripalad pani tulevane helilooja kirja 7-aastaselt. Üheks suuremaks lapsepõlve elamuseks kujunes *Fausti* etendus Moskva Suures Teatris ja koju jõudes asus ta kohe ooperit kirjutama.

Varsti jäi väike Sontsovka noormehele kitsaks ja 13-aastaselt läks ta Peterburi konservatooriumi sisseastumiseksamitele kaasas kaks mahukat mappi 4 ooperi, 2 sonaadi, sümfoonia ja hulga klaveripaladega. Järgmise kümne aasta jooksul õppis ta harmooniat (Anatoli Ljadov), orkestratsiooni (Nikolai Rimski-Korsakov), klaverit (Aleksander Winkler ja Anna Jessipova) ning dirigeerimist (Nikolai Tšerepnin). Konservatooriumiaeg kujunes noormehele raskeks, sest oma isemeelsuse, tulise ja tasakaalutu iseloomu tõttu tekkisid tal õppejõududega kergesti konfliktid. Ka poliitiline situatsioon Venemaal oli pingeline: 1905. aasta jaanuarisündmustega seoses vallandati Rimski-Korsakov, Glazunov ja

Ljadov, konservatoorium kord suleti, kord avati taas. Prokofjevi mõttekaaslasteks kaasõpilaste seas olid Nikolai Mjaskovski ja Boriss Assafjev. Koos uuriti Skrjabini, Regeri, Richard Straussi ja Debussy teoseid ning korraldati "Kaasaegse muusika õhtuid". Need kontserdid oli tolle aja Peterburi kultuurielu üheks tähelepanuväärsemaks avaldusvormiks – seal kõlasid Venemaal esmakordselt Schönbergi, Richard Straussi ja Stravinski teosed.

Prokofjev arenes konservatooriumis kiiresti: 1908. aastal leidis aset tema debüüt helilooja ja pianistina, 1911. aastal dirigendina – siis juhatas ta oma sümfoonilist poemi *Unenäod* ja esitas I klaverisonaadi. Samal aastal avaldati Jürgensoni kirjastuses tema I klaverisonaat ja 3 klaveripala op. 3. Tipuks kujunes aga võit Anton Rubinsteini nimelisel konkursil 1914. aastal, kus ta mängis oma I klaverikontserti. Tema muusikat nimetati "ülimalt ebatavaliseks" ja "ultramodernseks" ning tema enda kohta märgiti – "ülevoolavalt omanäoline anne".

Peale konservatooriumi lõpetamist sõitis Prokofjev Londonisse, kus kohtus kuulsa vene teatri- ja kunstitegelase, Vene balletitrupi *Ballets Russes* juhi Sergei Djagileviga. Viimane märkas noore helilooja omapärase talenti ja tellis esimese balleti *Aala ja Lollius* ning 20ndatel aastatel veel teisi ballette,

nende hulgas vaimuka ja groteskse *Muinasjutu narrist, kes trumpas üle seitse narri*, sensatsioonilise industrialiseerimise-ainelise balleti *Terashüpe* ja piibliteemalise *Kadunud poja*.

Petrogradi kultuurielu 1917. aasta Veebruarirevolutsiooni ajal ei hääbunud – teatrid jäid avatuks, korraldati kontserte. Prokofjevist oli saanud populaarne isiksus linna muusikaelus, kelle teoseid sageli esitati ja kellelt oodati üha uusi üllatusi. Sel ajal kirjutas ta oma esimese sümfoonia, mille nimetas *Klassikaliseks*, viidates Viini klassikutele (eriti Haydnile) ja samas salaja soovides, et teosest kujuneks klassika. Lootus täituski, sest see sümfoonia oli tema esimene teos, mis sai rahvusvahelise tunnustuse osaliseks.

Revolutsioonile järgneva kodusõja ajal jõudis helilooja veendumusele, et tema muusikat kodumaal nii heitlikel aegadel ei vajata ja 1918. aastal lahkus ta USA-sse.

27-aastane Prokofjev vaatas tulevikku optimistlikult – tema karjäär Venemaal oli olnud edukas ja Ameerika oma võimaluste- rohkusega näis pakkuvat ahvatlevaid väljavaateid. Algas oligi paljutöötav – menukas soolokontsert New Yorgis, plaadistused, uued kontserdipakkumised ja Chicago ooperiteatri tellimus ooperile *Armastus kolme apelsini vastu*. Kuid varsti ilmnesisid raskused. Publik ootas Prokofjevilt, et ta heliloojana ületaks oma originaalsusega

Stravinski ja pianistina Artur Rubinsteini virtuoosse tehnika. Heliloojal tekkisid rahalised raskused ja ta mõtles Ameerikast lahkumisele. Kodumaale ta ei tahtnud aga tagasi pöörduda läbikukkununa ja seetõttu sõitis Pariisi, kust tegi pikki reise Inglismaale, Belgiasse, Itaaliasse, Hispaaniasse, andes menukaid kontserte peaaegu kõigis Euroopa suurlinnades.

20ndatel aastatel toimus Prokofjevi elus palju muutusi: ema surm; abielu hispaania päritolu lauljanna Lina Luberiga; kahe poja sünd; elamaasumine Pariisi. Tema teosesid mängiti sageli, toimus rida esmaesitusi, nende hulgas I viiulikontsert ja II sümfoonia. Vastukajad ajakirjanduses olid väga erinevad ja sageli mitte soosivad. Neil aastail oli raske Pariisi millegi uuega üllatada. Tähelepanu keskpunktis olid Milhaud, Poulenc ja teised *Kuuiku* liikmed, kellega Prokofjev sai hästi läbi, kuid ei jaganud nende muusikalisi tõekspidamisi.

1927. aastal, peale üheksat võõrsil elatud aastat, külastas Prokofjev kodumaad. Ta andis kolme kuu jooksul 21 kontserti ja kõikjal saatis teda tohutu menu, mis tegi lõpliku tagasipöördumise väga ahvatlevaks. Siiski sõitis ta esialgu tagasi Pariisi, kus töötas kahe olulise teose, balleti *Kadunud poeg* ja III sümfoonia, kirjutamisega. 30ndatel reisis ta jälle nii Ameerika mandril kui Euroopas, kõikjal saatmas kuulsus

Viimane
foto
Prokofjevist
1952.
aastal